

تعیین هزینه سودمندی اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

بابک علیا دونیقی^۱

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی میزان اهمیت ایجاد پایگاه تمام متن مقالات و تعیین هزینه سودمندی از دیدگاه اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن می‌باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن می‌باشد که در این پژوهش کل جامعه مورد بررسی قرار گرفته است. در این پژوهش به شیوه پیمایشی توصیفی به گردآوری داده‌های مورد نیاز پرداخته شده است. نتایج طرح حاضر با توجه به نمونه‌های داخل کشور و مراکز اطلاع‌رسانی و بر اساس عوامل مهم در ایجاد و راه‌اندازی یک مرکز اطلاع‌رسانی مانند فضا، تجهیزات و امکانات، مجموع منابع اطلاعاتی، مدیریت و کارکنان، استفاده‌کنندگان، بخش‌ها و قسمت‌ها، خدمات، هزینه، سازماندهی منابع، بودجه، شبکه و نرم‌افزارها و ... در این مراکز مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و به شکل جداول و نمودارها ارائه شده است. مهم‌ترین نتایج به دست آمده عبارتند از: ایجاد مراکز اینترنت و پایگاه‌های تمام متن برای دانشگاه هیچگونه منفعت مادی نداشته بلکه دانشگاه از این لحاظ متحمل ضرر نیز می‌باشد. ولی کاربران آن که شامل اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان واحد هستند به منافع بسیاری به مراتب ارزشمندتر از منافع مادی، دست می‌یابند که در این میان برای دانشگاه نیز منافع معنوی بسیاری را به دنبال خواهد داشت. به نظر می‌رسد از بین گروه‌های ذینفع، اساتید و اعضای هیات علمی واحد بیشترین سود و منفعت معنوی را با توجه به موارد زیر دارا می‌باشند: ۱- دسترسی سهل و راحت به اطلاعات. ۲- رایگان بودن اطلاعات موجود در پایگاه‌ها. ۳- پرداخت هزینه کمتر جهت دسترسی به منابع و ...

کلیدواژه‌ها: هزینه‌ها، هزینه سودمندی، اشتراک پایگاه‌ها، پایگاه‌های اطلاعاتی، اطلاعات.

مقدمه

بنیادهای متعددی وجود دارد که به مسائل دسترسی و قالب بندی مجدد این گونه مجموعه‌ها می‌پردازد. (اسدی، ۱۳۸۱)

در چند سال گذشته، کشورهای بسیاری از جمله ایران سرمایه‌گذاری روزافزونی بر روی فن‌آوری اطلاعات انجام داده‌اند. به عنوان مثال ایالات متحده آمریکا بالغ بر ۳ میلیارد دلار صرف فن‌آوری اطلاعات نموده و هزینه فن‌آوری اطلاعات در این کشور بیش از ۵۰ درصد هزینه کل است. در سال‌های اخیر، بسیاری از کتابخانه‌های دانشگاهی به پروتوکول‌های کتابخانه‌های دیجیتال پیوسته‌اند، لیکن تلاش‌های آنان بیش از آنکه بر حفظ یک نظام کار بر مدار

کشورهای روبه‌توسعه و جوامع صنعتی، پیرو انقلاب اطلاعاتی و انفجار اطلاعات در حال تبدیل شدن به جوامع اطلاعاتی می‌باشند. در همین راستا کتابخانه‌ها و مراکز تحقیقاتی برای به حداقل رساندن هزینه‌ها و جلوگیری از فعالیت‌های تکراری که بار مالی بسیاری را به سازمان‌ها وارد می‌کنند، به طور فزاینده‌ای مشغول ایجاد تعاونی‌های دیجیتال در راستای حفظ و بازایی مجموعه‌ها شده‌اند. در ایالات متحده آمریکا، انگلستان، کانادا، استرالیا و اروپا

^۱ عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن

بود. از سال ۱۳۷۹ این مرکز جهت استفاده استادان و دانشجویان آماده سازی گردید و در این خصوص، ۲ سایت دانشجویی (خواهران - برادران) و یک سایت مخصوص اساتید راه اندازی شد. اتصال این سایتها به اینترنت بصورت (حجمی زمانی) خریداری می گردید.

از سال ۱۳۸۱ طبق بخشنامه سازمان مرکزی مبنی بر غیر مجاز بودن استفاده واحد ها از آنتن جهت اتصال به اینترنت، این ارتباط قطع گردید و تا سال ۱۳۸۳ واحد روهن به اینترنت متصل نبود. از سال ۱۳۸۳، اداره مخابرات روهن اینترنت با پهنای باند 256k را روی خط لیز لاین در اختیار واحد قرار داد. پهنای باند دریافتی در سال ۱۳۸۴ از 256k به 512k ارتقاء یافت و به تدریج به پهنای باند مذکور افزوده شده تا آنکه در اسفند ماه ۱۳۸۶ به 2MB ارتقاء یافت. علاوه بر این خط از اواخر سال ۱۳۸۶، دانشگاه از شرکت آسیا تک نیز یک خط اینترنتی با پهنای باند 2MB روی بستر MPLS خریداری نمود که تا کنون نیز استفاده می شود.

در ایام ثبت نام ترم تابستان و ترم مهرماه سال ۱۳۸۷، به جهت ناکافی بودن پهنای باند اینترنت برای ثبت نام اینترنتی دانشجویان، 15MB پهنای باند اینترنت بصورت وایرلس از شرکت پارس آنلاین خریداری گردید. در حال حاضر نیز مناقصه مربوط به اتصال به اینترنت از طریق فیبر نوری با پهنای باند 20MB ارسال و 20MB دریافت، برگزار گردیده و مراحل اداری مربوط نیز انجام شده است و به زودی اتصال به این بستر نیز انجام خواهد پذیرفت.

پیشینه پژوهش در ایران:

در دهه ۱۹۷۰، به سبب تراکم اطلاعات ذخیره شده و ضرورت بازیابی اطلاعاتی مورد نیاز، یکپارچگی اطلاعات و به حداقل رساندن تکرار آن در پایگاه های اطلاعاتی اهمیت بیشتری یافت و موجب شد که در تهیه برنامه های کاربری، روش های کارآمدتری نسبت به ذخیره و بازیابی اطلاعات ابداع شود و پایگاه های اطلاعاتی امروزی شکل گیرد. این پایگاه ها دسترسی چند جانبه به اطلاعات، کنترل اطلاعات، سازماندهی مجدد، ارتباط میان عناصر اطلاعاتی، امنیت اطلاعات، تهیه گزارش های پیچیده و تهیه برنامه های کاربری مستقل از داده ها امکان پذیر

برای مجموعه باشد، بر ارائه یک مجموعه دیجیتال بوده است. از این رو، پژوهش حاضر درصدد است تا میزان سودمندی اشتراک پایگاه های اطلاعاتی و تعیین هزینه سودمندی اشتراک این گونه پایگاه ها را مورد مطالعه قرار دهد. (اورنگیان، ۱۳۷۶)

باتوجه به اهمیت اشتراک منابع و اشتراک پایگاه های اطلاعاتی در کتابخانه ها؛ تاریخچه این امر به اواخر دهه ۱۹۶۰ و اوایل دهه ۱۹۷۰ ایجاد نظام یکپارچه مدیریت اطلاعات به عنوان هدفی واحد مطرح شد و پایگاه های اطلاعاتی با این قصد به وجود آمدند که بتوانند امکان ترکیب پرونده های جدا از هم، ایجاد ارتباط، مدیریت، و استفاده مشترک از داده ها را فراهم سازند. در نتیجه، افزونگی اطلاعات تا حدودی کاهش یافت، صحت و یکپارچگی اطلاعات ذخیره شده تا حدی تأمین شد، و امکان دسترسی مستقیم به اطلاعات و بازیابی آن، به کمک چند کلید، و گزارش گیری ساده نیز فراهم گردید.

روش پژوهش

روش پژوهش در این طرح ترکیبی است از روش پیمایشی، کتابخانه ای. اطلاعات در این رابطه از طریق مطالعه اسناد موجود در معاونت پژوهشی و مصاحبه با اشخاص مسئول گرد آوری گردیده است.

جامعه آماری و شیوه گرد آوری اطلاعات

جامعه آماری در این پژوهش اعضای هیات علمی تمام وقت و نیمه وقت، دانشجویان در مقاطع مختلف آموزشی و کارمندان دانشگاه آزاد اسلامی واحد روهن می باشند. و شیوه گرد آوری اطلاعات ترکیبی است از روش پیمایشی و روش مطالعه ای (کتابخانه ای) و مصاحبه با افراد مسئول در مراکز اطلاع رسانی موجود در واحد.

یافته های پژوهش

روند شکل گیری

روند شکل گیری مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد روهن بدین شکل است که این مرکز در سال ۱۳۷۸ موجودیت واقعی پیدا کرده و اتصال اولیه این واحد به اینترنت در اواخر سال ۱۳۷۸ صورت پذیرفت. این اتصال از طریق آنتن به شرکت داده پردازی صورت گرفته

سازمان و مدیریت، مستلزم صرف هزینه‌هایی است که باید با برآورد منافع آنها، توجیه شوند. توجیه این سیستم‌ها در ابتدا که تمرکز آن بر داده‌ها و خودکارسازی عملیات دستی بوده به آسانی انجام می‌گرفت اما با محورشدن اطلاعات در آن، کار توجیه سرمایه‌گذاری لازم نیز به پیچیدگی گرایید. به همین دلیل - تجزیه هزینه - منفعت به یکی از مراحل توسعه سیستم‌های اطلاعاتی مبدل گردید. این تحلیل به ویژه درباره سیستم‌های پشتیبان تصمیم، با دشواری‌های بیشتری روبه‌روست. پیچیدگی و منافع و ناممکن بودن کمی‌کردن بسیاری از آن به علاوه مشکل تعیین ارزش اقتصادی برای اطلاعات به عنوان خروجی اصلی این سیستم‌ها، اصلی‌ترین این دشواری‌ها به شمار می‌روند. در این مقاله، پس از بررسی سیر تحول سیستم‌های اطلاعاتی و ماهیت متغیر منافع آنها، توصیف پشتیبان تصمیم و منافع آن، مشکل تعیین ارزش اقتصادی برای اطلاعات مطرح و سپس با بررسی مفهوم ارزش در علم اقتصاد، مشکلات تعیین ارزش اطلاعات از دیدگاه اقتصاد اطلاعات بیان می‌شوند. علی‌دوستی از جمله اهداف اشتراک منابع را «تسهیل دسترسی به منابع»، «کاهش هزینه و زمان دسترسی به منابع موجود در کتابخانه‌های همکار»، و «افزایش منابع در دسترس کاربران» ذکر کرده است.

اسدی (۱۳۸۱) در مقاله‌ای تحت عنوان «تحلیل هزینه - سودمندی بازیابی اطلاعات از پایگاه اطلاعاتی مدلاین» بیان می‌دارد که: کتابخانه مرکزی دانشگاه علوم پزشکی ایران دارای کمترین هزینه برای هر کاوش از پایگاه مدلاین بر روی لوح فشرده است و این در حالی است که کتابخانه مذکور دارای بالاترین هزینه‌های مرتبط با خدمات مدلاین است. این مطلب نشان‌دهنده این است که تنها بالاتر بودن هزینه‌ها، دلیل کاهش میزان هزینه - سودمندی یک خدمت اطلاعاتی نیست و عامل مهم‌تری که می‌تواند هزینه‌ها را جبران کند، میزان استفاده از این خدمات است. همچنین میزان‌بهای دریافتی از مراجعان می‌تواند به‌طور مستقیم یا غیرمستقیم بر هزینه - سودمندی خدمات اطلاع‌رسانی تأثیر بگذارد. این مطلب به ویژه در مورد مراکز غیردولتی حائز اهمیت است. چنانچه به جای تعداد کاوش‌ها، تعداد رکوردهای بازیابی شده را ملاک قرار دهیم در این صورت کمترین هزینه هر رکورد

ساخت. از دهه ۱۹۸۰، با توسعه دانش در زمینه نظام‌های خبره و هوش مصنوعی، تحولی در نظام ذخیره، و بازیابی اطلاعات به وجود آمد.^۱

اورنگیان (۱۳۷۴) در مقاله‌ای تحت عنوان «ارزشیابی هزینه - سودمندی خدمات اطلاعاتی پیوسته (on-line) در سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران و مشترکین آن در سال ۱۳۷۴» اظهار می‌دارد: (۱) قیمت تمام شده هر جستجو در سال ۷۴ در سازمان پژوهش‌های علمی و صنعتی ایران ۷۴٪ آن توسط مراجعه‌کننده و ۲۶٪ آن توسط سازمان تأمین شده است. (۲) اندازه‌گیری قیمت خدمات اطلاعاتی پیوسته برحسب نرخ برگشت سرمایه یا نرخ بهره برابر ۲۵/۹٪ است. (۳) با توجه به هزینه زیاد تأمین چنین خدماتی و امکانات مخابراتی و تجهیزاتی مورد نیاز، متمرکز عمل کردن سازمان پژوهش‌ها صحیح و منطقی بوده است. با این کار علاوه بر اینکه موجبات وجود چنین سرویسی برای جامعه تحقیقاتی کشور فراهم آمد هزینه‌ها نیز در حد ممکن پایین نگه داشته شد. (۴) هزینه انتقال یک رکورد اطلاعاتی از بانک‌های خارجی با سرعت ۹۶۰۰ بیت در ثانیه به اضافه هزینه ارتباطات راه دور تقریباً ۸/۳ دلار است و هزینه بالاسری برای چنین هدفی ۱۶۴۰ ریال می‌باشد که در محاسبات ریالی برابر ۱۸۲۰۰ ریال می‌شود. چنانچه هزینه به دست آوردن یک رکورد اطلاعاتی از روش‌های دیگر مانند دیسک فشرده، منابع چاپی، مشاوره و ... نیز معین گردد به راحتی می‌توان این سیستم‌ها را از لحاظ مالی با یکدیگر مقایسه و سپس تصمیم‌گیری نمود. (۵) بین رضایت از نتایج به دست آمده و هزینه‌های ریالی پرداخت شده بابت بازیابی ارتباط معنی‌داری وجود ندارد. (۶) بین هزینه پرداخت شده بابت هر جستجو و درصد منابعی که اصل آنها تهیه و مورد مطالعه قرار گرفت ارتباط مستقیم برقرار است.

علی‌دوستی (۱۳۸۰) در مقاله خود تحت عنوان «تعیین ارزش اطلاعات در توجیه سیستم‌های پشتیبان تصمیم» چنین می‌نویسد که استفاده از سیستم‌های اطلاعاتی در

۱- اطلاعات فوق برگرفته از منابع زیر می‌باشد:

- a) "database". Encyclopedia of Library and Information Science. Vol 51, P. 107;
b) "data C. J". An Introduction to database Systems. Vol 1. 5th ed. Reading, Ma: Addison- Wesley Publishing Co., 1990.

سهم عمده‌ای در خدمات‌رسانی به کاربران کتابخانه‌ها دارند. از طریق مجلات است که زمینه اشاعه سریع اطلاعات، گزارش پیشرفت‌ها و تجارب محققان، اخبار، و مکاتبات فراهم می‌گردد و به دلیل اهمیتی که این منابع در رشد جامعه علمی دارند، کتابخانه‌ها همیشه در تکاپو بوده‌اند تا امکان دسترسی آسان و پیوسته به آنها را برای کاربران خود فراهم نمایند.

زارعی (۱۳۸۴) در پژوهشی تحت عنوان «اثربخشی آموزشی» بیان می‌دارد ضرورت آموزش به صورت یک امر طبیعی درآمده است. پیشرفت و توسعه سازمان‌ها و مؤسسات در گرو ارتقای سطح دانش، مهارت، رفتار و بینش منابع انسانی است. برهمن اساس، اکثر سازمان‌ها دوره‌های آموزشی موجود در داخل یا خارج از کشور برای کارکنان خود برگزار می‌کنند و اجرای هر دوره متضمن سرمایه‌گذاری هنگفت است لذا آگاهی از میزان اثربخشی دوره‌های آموزشی و بازدهی حاصل از آنجا برای مدیران بسیار با اهمیت است.

ابراهیمی (۱۳۸۶) در پژوهشی تحت عنوان «نیروی انسانی کتابخانه‌های تخصصی، فناوری‌های اطلاعاتی» عنوان می‌دارد تلاش در زمینه همگام‌سازی نیروی انسانی کتابخانه و مراکز اطلاع‌رسانی با فناوری‌های نوظهور رویکردی اجتناب‌ناپذیر می‌باشد. کتابداران کنونی، باید خود را با مهارت‌های گوناگون تجهیز کرده، تا بتوانند با تغییر و تحولات همراه شوند. کتابداران، و خصوصاً کتابداران کتابخانه‌های تخصصی می‌توانند با یادگیری فنون و مهارت‌های مورد لزوم برای کاوش و دستیابی سریع‌تر و بهینه‌تر، کارشناسان امر را در این زمینه یاری داده و عنصر هزینه سودمندی را در سازمان به بهترین نحوه در جهت اهداف سازمان مادر در نظر قرار دهند.

بیگدلی (۱۳۸۶) پژوهشی را با همکاری چندین از کتابداران تحت عنوان «بررسی دیدگاه دانشجویان دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز درباره میزان اهمیت ایجاد پایگاه مقالات تخصصی متن کامل خارجی برای کتابخانه دانشکده مذکور» می‌نویسد: انتشار فرایند مجلات علمی تخصصی، شناسایی و بازیابی سریع، و یکجای مقالات را برای محققین با مشکل مواجه ساخته و از طرف دیگر با افزایش هزینه اشتراک نشریات، امکان اشتراک فردی را از بسیاری از محققین یا حتی کتابخانه‌های

مربوط به دانشکده بهداشت دانشگاه علوم پزشکی تهران خواهد بود (۱۳۵ ریال برای هر کاوش) و کتابخانه‌های مرکزی ایران و شهید بهشتی در رده‌های بعد قرار می‌گیرند. هزینه هر رکورد بازیابی شده همچنین می‌تواند بیانگر میزان هزینه - سودمندی یک نظام اطلاعاتی باشد. در این صورت دفعات بازیابی شده می‌توانند عامل تعیین‌کننده‌ای باشد که این نیز به عوامل مختلفی چون عام و خاص بودن موضوعات و مهارت کاوشگر بستگی دارد.

داورپناه، (۱۳۸۱) در پژوهش خود تحت عنوان «جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی» می‌نویسد: با توجه به ظهور فناوری‌های نوین اطلاعاتی و ارتباطی، اشاعه سریع و پیوسته اطلاعات در قالب مقالات نشریات، تسهیل یافته. یکی از ابزارهایی که توانسته است تأثیر بسیاری در اشاعه به موقع اطلاعات داشته باشد، پایگاه‌های اطلاعاتی هستند. پایگاه اطلاعاتی مجموعه‌ای از رکوردهای ماشین‌خوان با موضوعات مرتبط است که از طریق پایانه‌های رایانه‌ای، جستجو دسترسی به آنها از راه مورد امکانپذیر است.

پناهی (۱۳۸۳) در پژوهش تحت عنوان «ارزیابی طرح غدیر از دیدگاه کاربران» عنوان می‌دارد که در مجموع، به طور متوسط حدود ۶۰ درصد از کاربران مستقر در تهران، میزان تأثیر طرح غدیر را از جنبه‌های مختلف درصد (زیاد) و در نتیجه این طرح را موفق ارزیابی کرده‌اند و میزان رضایتمندی آنها از این طرح نیز درصد بالا می‌باشد. البته مشکلات و محدودیت‌هایی را نیز مطرح کرده‌اند که انتظار دارند این مشکلات و محدودیت‌ها برطرف شوند.

اصنافی، (۱۳۸۴) در پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد خود که در دانشگاه شهید چمران اهواز تحت عنوان طراحی در گاهی برای مجلات الکترونیکی رایگان ویژه دانشگاه شهید چمران اهواز می‌گوید: اطلاعات به موقع یکی از عوامل اصلی و زیربنایی توسعه اجتماعی و اقتصادی در هر کشور است و اهمیت و نقش بالای آن در روند رشد کشورها بر کسی پوشیده نیست. یکی از شاخص‌های توسعه، پژوهش است و در امر پژوهش، مقالات نشریات جاری بیشترین منابع مورد استفاده در پژوهش هستند. مجلات از مهمترین ابزارهای رشد دانش در جهان محسوب می‌شوند و اهمیت آنها ناشی از حجم کثیری از اطلاعات روزآمد است که از طریق مجلات منتقل می‌شود. از این رو، نشریات ادواری

برای استنتاج راهبردهای برنامه‌ریزی و رویه‌ها باشند. از نتایجی که در این مطالعه به دست آمده می‌توان به موارد زیر اشاره کرد: در پاسخ به سوالات از میزان ارزش این قبیل کارت‌ها برای مراجعان کتابخانه، ۶۴ درصد از پاسخ‌دهندگان بیان کردند، که این قبیل کارت‌ها باعث افزایش دستیابی کاربران به منابع می‌گردند؛ در مورد جنبه‌های اقتصادی این قبیل طرح‌ها، اکثر پاسخ‌دهندگان (۹۵ درصد) اعلام کردند که اجرای این قبیل طرح‌ها بدون حمایت و پرداخت یارانه ای اضافی از سوی استان امکان پذیر نخواهد بود؛ دغدغه‌ها و نگرانی‌های پاسخ‌دهندگان درخصوص اجرای این قبیل طرح‌ها نیز به ترتیب عبارت بودند از: امنیت و خاطر جمع می (۳۷/۷٪) مسائل اقتصادی طرح (۲۷/۹٪)، اثرات طرح بر روی کاربران اصلی کتابخانه (۴/۹٪) پژوهشگران در آخر به این نتیجه رسیدند که این قبیل طرح‌های امانت، خیلی از مشکلات مهمی را که در منطقه «مانیتوبای» از لحاظ ارائه خدمات کتابخانه‌ای وجود دارند، حل می‌کنند.

کریزر^۳، (۲۰۰۳) در پژوهشی با عنوان «بررسی کاربران طرح یوکا ال یلاس^۳ در سال ۲۰۰۳» به بررسی نظرات کاربران این طرح پرداخت. نتایج این بررسی نشان می‌دهد که در کل ۵۷/۳٪ از پاسخ‌دهندگان، طرح «یوکا ال پی» را برای مطالعاتشان «ضروری» و «دارای اهمیت بسیار زیاد» می‌دانند. ۲۹٪ نیز آن را «دارای اهمیت زیاد» می‌دانند. کاربران به ترتیب «راحتی سفر»، «امانت کتاب»، «دسترسی به اطلاعات بیشتر» و «استفاده از سالن مطالعه» را مهم‌ترین جنبه‌های طرح تشخیص داده‌اند. از بین خدمات مختلف طرح نیز، دسترسی به مجلات الکترونیکی و پایگاه‌های اطلاعاتی را از مفیدترین خدمات این طرح تعیین کرده‌اند.

آتیلگان (۲۰۰۶) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی میزان استفاده اعضای هیأت علمی دانشگاه آنکارا ترکیه از کتابخانه رقومی» بیان می‌دارد: الگوهای جدید خرید کنسرسیومی، دسترس‌پذیری منابع بر خط، بخصوص مقالات جملات را به طور خیره‌کننده‌ای در دانشگاه‌ها و موسسات فنی کشورهای رو به توسعه افزایش داده است. میزان پذیرش و الگوی استفاده از چنین مواردی از جانب بخش مجموعه سازی کتابخانه‌ها با استقبال زیادی روبرو

کوچک گرفته است. پژوهش حاضر به منظور بررسی میزان اهمیت ایجاد پایگاه متن کامل مقالات فارسی در کتابخانه دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز از دیدگاه دانشجویان مقاطع کارشناسی و کارشناسی ارشد دانشکده مذکور صورت گرفته است. یافته‌های تحقیق نشان داد که میانگین سودمندی پایگاه‌های متن کامل مقالات از دیدگاه دانشجویان با توجه به تجربه آنها در مورد پایگاه‌های اطلاعاتی، «زیاد» اعلام شده است در حدود ۶۱ درصد از پاسخ‌دهندگان موافقت خود را با دیجیتالی شدن مقالات، «زیاد» و «خیلی زیاد» اعلام نموده‌اند. در نهایت با توجه به مزایای پایگاه‌های متن کامل مقالات، میزان موافقت پاسخ‌دهندگان با ایجاد چنین پایگاهی «زیاد» اعلام شده است.

پیشینه در خارج از کشور:

هیسکوی^۱، (۲۰۰۱) در پژوهشی که بر روی پروژه امانت اشتراکی «آراس‌ال پی»^۲ انجام داده به نتایج زیر دست یافته است:

۱- اکثر کتابخانه‌های عضو، معتقدند که این طرح می‌تواند باعث ایجاد «ارزش افزوده» گردد و متعهد شدند که از طریق این طرح، دستیابی به منابعشان را برای محققان و اندیشمندان توسعه دهند.

۲- کتابخانه عضو، مشکلات و نگرانی‌های خود را در خصوص آغاز راه‌اندازی طرح، به ترتیب زیر ذکر کرده‌اند: پیدا کردن زمان کافی برای راه‌اندازی کامل طرح، نگرانی از ارتباط‌های داخلی، افزایش کارهای مدیریتی، نگرانی از احتمال افزایش حجم کار، و مشکلات فنی.

دادلی و همکاران^۲، (۲۰۰۲) در یک مطالعه امکان‌سنجی برای ایجاد یک کارت کتابخانه استانی در استان «مانیتوبای» کانادا با هدف امکان‌جایگزین کردن امانت بین کتابخانه‌های کنونی با طرح‌های امانت متقابل انجام شده بود، نشان دادند که برنامه‌های امانت متقابل و امانت همگانی، تا به حال به خوبی پا گرفته‌اند و تجربه‌های حاصل از این برنامه‌ها می‌تواند یک منبع غنی از اطلاعات

^۱ Hisco 2.Reaserch Support Libraries Programe

^۲ . Dudleg & et all.2.Cresaser3.UK Libraries Plus

افزوده کتابخانه‌های بریتانیای کبیر

- دانشجویان دکتری، دانشجویان کارشناسی ارشد، دانشجویان کارشناسی و دانشجویان کاردانی مشغول به تحصیل در واحد.
- کارکنان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که در هر یک از بخشهای دانشگاه مشغول به کار بوده و شامل کارمندان رسمی، رسمی آزمایشی و پیمانی می شوند.

بررسی هر یک از موارد فوق:

ساختمان و تجهیزات

ساختمان

برای راه اندازی مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن با هدف سرویس دهی به اساتید، کارکنان و دانشجویان دانشگاه در محل و همچنین امکان اتصال از منزل طبق نظر کارشناسان فضاهایی بصورت زیر در نظر گرفته شده است:

- الف - اطاق سرور مرکز فنی اینترنت ۳۵ متر مربع
- ب - ۲ سایت مجزا جهت خواهران و برادران هر یک به مساحت ۲۵ متر مربع
- ج - ۲ سایت کتابخانه دیجیتال جهت استفاده استادان هر یک به مساحت تقریبی ۳۰ متر مربع
- جمعا فضاهای مورد استفاده بطور کلی ۱۴۵ متر مربع می باشد.

تجهیزات

با توجه به اهداف دانشگاه در راه اندازی مرکز اینترنت در موارد اشاره شده در بالا تجهیزاتی طبق جدول شماره یک جهت راه اندازی مرکز اینترنت تهیه گردیده است. همانگونه که در جدول شماره یک ملاحظه می شود مجموع هزینه های تجهیزاتی مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن بالغ بر ۷۶۲۱۴۰۰۰۰ ریال می باشد.

شده است. وقوف به اهمیت فن آوری اطلاعات در انجام پژوهش های علمی در دانشگاه آنکارا مبین تأکید زیاد بر استفاده از منابع رقومی توسط پژوهشگران می باشد. هدف از انجام این تحقیق همانا آگاهی از نحوه استفاده از منابع الکترونیکی موجود در کتابخانه های دانشگاه آنکارا و ارائه راهکارهایی در راستای افزایش استفاده از این منابع می باشد

گروههای درگیر در پژوهش

گروههای هزینه کننده و دینفع در راه اندازی مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن عبارت بودند از:

الف- هزینه ها

۱- دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن و به طور اخص معاونت پژوهشی واحد، نسبت به تهیه امکانات زیر اقدام می نمایند:

- تجهیزات
- ساختمان (فضا)
- پرداخت حقوق کارکنان مرکز اینترنت
- هزینه های جاری
- ۲- کاربران یا استفاده کنندگان که هزینه های خرید کارت اینترنت و هزینه فرصت زمان را متحمل می شوند؛ که در مجموع می توان هزینه فرصت کالا را به کار برد که خود شامل هزینه خرید ساعتی اینترنت و هزینه فرصت زمان است که با فرمول زیر محاسبه می گردد:

$$p * TW = \text{هزینه فرصت کالا (همان اینترنت)}$$

- که این کاربران خود شامل گروههای زیر می باشند:
- اساتید دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که شامل اساتید رسمی و اساتید حق التدریس می شوند که در واحد مشغول به تدریس هستند.

جدول ۱. تجهیزات و لوازم مورد نیاز جهت راه اندازی مرکز کامپیوتر

ردیف	نوع تجهیزات	تعداد	قیمت واحد	قیمت کل
۱	UPS فاراتل به همراه استابلایزر	۵	۱۵۰۰۰۰۰	۷۵۰۰۰۰۰
۲	رکهای ایستاده بزرگ تیام هوشمند	۳	۱۵۰۰۰۰۰	۴۵۰۰۰۰۰
۳	رکهای ایستاده متوسط غیر هوشمند	۶	۲۳۳۰۰۰۰	۱۳۹۸۰۰۰۰
۴	کامپیوترهای سرور از نوع hp و ASUS	۸	۴۳۱۲۵۰۰۰	۳۴۵۰۰۰۰۰
۵	روتر سیسکو	۲	۱۸۳۵۰۰۰۰	۳۶۷۰۰۰۰۰

۱۰۲۰۰۰۰۰	۳۴۰۰۰۰۰	۳	سونیچ سیکو	۶
۴۳۶۰۰۰۰	۴۳۶۰۰۰۰	۱	مودم هووای	۷
۳۲۰۰۰۰۰	۳۲۰۰۰۰۰	۱	نرم افزار ISP Util	۸
۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۱	اسکتر	۹
۱۳۰۰۰۰۰	۱۳۰۰۰۰۰	۱	چاپگر	۱۰
۸۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰	۱	خط تلفن مستقیم	۱۱
۲۴۰۰۰۰۰	۴۰۰۰۰۰۰	۶۰	صندلی گردان	۱۲
۳۰۰۰۰۰۰	۵۰۰۰۰۰۰	۶۰	میز کامپیوتر	۱۳
۳۰۰۰۰۰۰	۳۰۰۰۰۰۰	-----	هزینه نصب و راه اندازی	۱۴
۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	-----	هزینه های متفرقه	۱۵

حقوق و دستمزد کارکنان

دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن برای راه اندازی، اداره و مدیریت مرکز اینترنت از افرادی طبق جدول شماره ۲ استفاده می نماید:

جدول شماره ۲. کارکنان مرکز کامپیوتر

تعداد نفر	مدرک تحصیلی
۳	کارشناس
۷	کاردان
۲	کارگر خدماتی
۱۲	جمع

اساتید حق التدریس، کارکنان شاغل در دانشگاه و دانشجویان (دکتری، ارشد، کارشناسی و کاردانی) می باشند. هر یک از افراد فوق جهت استفاده از اینترنت باید هزینه هایی را متحمل شوند. این هزینه ها شارژ هزینه های خرید کارت استفاده از اینترنت و هزینه فرصت زمانی است که این افراد به شبکه اینترنت متصل می باشند. هزینه های فوق به تفکیک در زیر آورده می شود.

• هزینه خرید کارت اینترنت

یکی از هزینه هایی که کاربران اینترنت متقبل می شوند خرید کارتهای ساعتی اینترنت می باشد که برای هر یک از گروههای استفاده کننده بصورت تفکیکی در زیر آمده است:

- اعضای هیات علمی

این دسته از کاربران نیازی به خرید کارت اینترنت نداشته و می توانند با هماهنگی معاونت پژوهشی دانشگاه از اینترنت استفاده نمایند.

اعضای هیات علمی دانشگاه به دو گروه اساتید رسمی تمام وقت، نیمه وقت و حق التدریس تقسیم می شوند. طبق تصویب شورای پژوهشی واحد و با توجه به بخشنامه های ابلاغی سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی تخصیص ساعات برای استفاده از اینترنت به شرح زیر صورت می گیرد:

O اعضای هیات علمی تمام وقت: ماهیانه ۲۰ ساعت

O اعضای هیات علمی نیمه وقت: ماهیانه ۱۰ ساعت

با توجه به اینکه اعضای هیات علمی تمام وقت دانشگاه می توانند ماهیانه ۲۰ ساعت از اینترنت بصورت رایگان استفاده نمایند و با احتساب ۳۴۹ استاد تمام وقت ۶۹۸۰ ساعت اینترنت رایگان برای اعضای هیات علمی

با توجه به جدول بالا، دانشگاه بابت حقوق کارکنان مرکز اینترنت ماهیانه مبلغ ۴۸۹۰۰۰۰۰ ریال پرداخت می نماید.

اگر خواسته باشیم دیگر هزینه های جاری دانشگاه در طول یک ماه را نیز محاسبه کنیم، ارقام زیر را نیز باید در نظر داشته باشیم:

- اجاره خطوط لیز ۳۰۰۰۰۰۰۰ ریال

- هزینه برق ماهیانه ۵۰۰۰۰۰۰ ریال

- هزینه تعمیر و نگهداری ماهیانه ۴۰۰۰۰۰۰ ریال

با احتساب هزینه های حقوق و دستمزد و سه مورد اشاره شده در بالا دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن ماهیانه مبلغ ۸۳۴۰۰۰۰۰ ریال برای سایت های اینترنت دانشگاه هزینه پرداخت می نماید.

کاربران

در این پژوهش منظور از کاربران افرادی هستند که اجازه استفاده از مرکز کامپیوتر را دارا می باشند. این افراد شامل اساتید اعم از اساتید رسمی (آزمایشی و قطعی)،

که اگر این رقم را به تعداد دانشجویان کارشناسی و کاردانی (۱۶۳۶۶) ضرب نماییم رقمی معادل ۳۲۷۳۲۰۰۰۰ ریال توسط این دانشجویان در ماه پرداخت می شود.

کارمندان

استفاده از اینترنت جهت کارمندان در واحد رودهن به مدرک تحصیلی آنها بستگی ندارد. معاونین دانشگاه و ریاست واحد بصورت نا محدود و مدیران نیز بصورت نا محدود از اینترنت استفاده می نمایند. با توجه به اینکه تعداد معاونین و مدیران دانشگاه ۱۶ نفر می باشند و در صورتیکه هر یک از آنها روزانه ۳ ساعت از اینترنت استفاده نمایند در ماه ۹۰ ساعت هر یک از آنها از اینترنت استفاده می نمایند که اگر این رقم را به تعداد آنها یعنی ۱۶ نفر ضرب نماییم دانشگاه در ماه ۱۴۴۰ ساعت اینترنت رایگان به رئیس، معاونین و مدیران دانشگاه ارائه می نماید.

سایر کارمندان نیز در ماه امکان استفاده ۳۰ ساعت از اینترنت را بصورت رایگان دارا می باشند. تعداد کارمندان دانشگاه بطور متوسط ۳۵۰ نفر که اگر در ۳۰ ساعت ضرب شود، دانشگاه در ماه ۱۰۵۰۰ ساعت اینترنت رایگان در اختیار کارمندان واحد قرار می دهد.

- هزینه فرصت/ زمان اساتید، کارکنان و دانشجویان علاوه بر هزینه های اشاره شده در بالا هر یک از کاربران مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن هزینه دیگری را متقبل می شوند و آن هزینه ارزش ساعتی است که به اینترنت متصل هستند که این هزینه برای همه افراد یکسان نیست و هر کس با توجه به مدرک تحصیلی (در این پژوهش اینگونه محاسبه گردیده است) ارزش هر ساعت زمان آنها محاسبه شده است.

جدول شماره ۳ هزینه فرصت زمان کاربران مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن، اعم از اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان را نشان می دهد.

تمام وقت و با احتساب ۵۸۶ استاد نیمه وقت و با توجه به اینکه اساتید نیمه وقت امکان استفاده ۱۰ ساعت اینترنت رایگان دارند ۵۸۶۰ ساعت نیز اعضای هیات علمی نیمه وقت از اینترنت استفاده می نمایند که در مجموع ۱۲۸۴۰ ساعت دانشگاه به اعضای هیات علمی تمام وقت و نیمه وقت ارائه می نماید.

دانشجویان

دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که تعداد آنها بالغ بر ۱۷۲۵۳ نفر می باشد، برای استفاده از اینترنت به دو گروه زیر تقسیم می شوند:

O دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد: ۲۰ ساعت رایگان در ماه

O دانشجویان کارشناسی و کاردانی : دانشجویان کارشناسی و کاردانی نمی توانند رایگان از اینترنت استفاده نمایند و باید کارت اینترنت خریداری نمایند.

با توجه به اینکه دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد می توانند از اینترنت رایگان، ۲۰ ساعت در ماه استفاده نمایند. در واحد رودهن تعداد دانشجویان دکتری و کارشناسی ارشد ۸۸۷ نفر می باشند که دانشگاه در مجموع به این دانشجویان ۱۷۷۴۰ ساعت اینترنت رایگان ارائه می نماید.

گروه دوم دانشجویان کارشناسی و کاردانی هستند که امکان استفاده رایگان از اینترنت را ندارند و برای استفاده باید وجه ساعتی آن را پرداخت نمایند. کل دانشجویان کارشناسی و کاردانی دانشگاه ۱۶۳۶۶ نفر می باشد که برای استفاده از اینترنت به ازای هر ۵ ساعت ۱۰۰۰۰ ریال پرداخت می نمایند که ساعتی ۲۰۰۰ ریال برای استفاده از هر ساعت اینترنت می شود. اگر بطور متوسط هر دانشجوی کارشناسی و کاردانی در ماه ۱۰ ساعت از اینترنت استفاده نماید رقمی معادل ۲۰۰۰۰ ریال در ماه باید برای استفاده از اینترنت پرداخت نماید

جدول شماره ۳: جدول هزینه فرصت زمان کاربران

کاربران	مدرک تحصیلی	حقوق هر ساعت برای هر نفر (ریال) W	تعداد N	ساعات استفاده هر نفر در ماه T	N*T	هزینه فرصت زمان برای هر نفر T*W	جمع هزینه زمان تمام افراد یک گروه
اساتید	دکتری	۱۰۰۰۰۰	۸۰	۲۰	۱۶۰۰	۲۰۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰۰
تمام وقت	کارشناسی ارشد	۸۰۰۰۰	۲۶۹	۲۰	۵۳۸۰	۱۶۰۰۰۰	۴۳۰۴۰۰۰۰

۱۰۰۰۰۰۰	۱۰۰۰۰۰۰	۱۲۰۰	۱۰	۱۲۰	۱۰۰۰۰۰	دکتری	اساتید پاره وقت
۱۰۰۰۰۰۰	۸۰۰۰۰۰۰	۴۶۶۰	۱۰	۴۶۶	۸۰۰۰۰۰	کارشناسی ارشد	
---	---	---	---	---	---	دکتری	
۳۲۴۰۰۰۰۰	۱۸۰۰۰۰۰۰	۵۴۰	۳۰	۱۸	۶۰۰۰۰	کارشناسی ارشد	کارکنان
۱۶۳۲۰۰۰۰۰	۱۲۰۰۰۰۰۰	۴۰۸۰	۳۰	۱۳۶	۴۰۰۰۰	کارشناس	
---	---	---	---	---	---	کاردان	
۱۴۴۰۰۰۰۰۰	۶۰۰۰۰۰۰	۷۲۰۰	۳۰	۲۴۰	۲۰۰۰۰	دیپلم و زیر دیپلم	
۳۲۰۰۰۰۰۰	۲۰۰۰۰۰۰	۳۲۰	۲۰	۱۶	۱۰۰۰۰	دکتری	دانشجویان
۱۳۹۳۶۰۰۰۰	۱۶۰۰۰۰۰	۱۷۴۲۰	۲۰	۸۷۱	۸۰۰۰	کارشناسی ارشد	
---	---	---	---	۱۱۶۳۲	۵۵۰۰	کارشناسی	
---	---	---	---	۴۷۳۴	۴۰۰۰	کاردانی	
۱۰۷۳۶۶۰۰۰۰	---	۴۲۴۰۰	---	۱۷۹۹۶			جمع

اختصاصی اینترنت نیز دارای امتیاز قابل توجهی است. لذا یکی از منافع علمی که در راه اندازی سایت اینترنت متوجه دانشگاه می باشد گرفتن امتیاز ارتقاء رتبه می باشد که دارای اهمیت بسزایی است.

- همچنین فرآیند سهولت استفاده از اینترنت و دسترسی به منابع علمی بویژه برای اعضای هیات علمی، در پژوهشها، مقالات علمی، طرح های پژوهشی و مقالات و سمینارها نمود می یابد که هر یک از اینها اگر چه برای عضو هیات علمی ایجاد منفعت و امتیاز می کند اما در اعتبار و ارتقاء سطح علمی دانشگاه نیز مهم می باشد.
- دانشگاه از محل فروش کارتهای اینترنت به کاربران با توجه به اینکه دانشجویان کارشناسی و کاردانی جهت استفاده از اینترنت باید کارت تهیه نمایند از دیگر مواردی است که کسب منفعت می کند. در این میان دانشگاه با فروش ماهیانه کارت اینترنت در مجموع به دانشجویان کارشناسی و کاردانی به ازاء هر ساعت ۲۰۰۰ ریال جمعا رقمی معادل ۳۲۷۳۲۰۰۰ ریال می تواند در آمد زایی داشته باشد.

در آمد فروش اینترنت = تعداد دانشجویان * تعداد ساعات استفاده در ماه * قیمت هر ساعت اینترنت
 ریال ۳۲۷۳۲۰۰۰ = ۱۶۳۶۶ * ۱ * ۲۰۰۰
 البته باید توجه داشت که کسب در آمد فوق مشروط به استفاده تمام دانشجویان کارشناسی و کاردانی از اینترنت دانشگاه می باشد.

همانطور که در جدول شماره ۳ مشاهده می شود هزینه افراد بر اساس دستمزد ساعتی آنها تعیین شده است که این مقادیر بر اساس اشل حقوق کارکنان و اعضای هیات علمی و در رابطه با دانشجویان بر اساس ساعات کار دانشجویی حوزه معاونت دانشجویی تدوین شده است.

ب - منافع

همانگونه که در هدف راه اندازی مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن نیز ذکر گردیده، سرویس دهی به اساتید، دانشجویان و کارکنان هدف غایی بوده و هیچ منفعت مادی مطرح نمی باشد. اما در این میان منفعی، هم برای دانشگاه و هم برای کاربران وجود خواهد داشت که می توان به موارد زیر اشاره نمود:

۱- دانشگاه

هر چند در دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن هدف از راه اندازی مرکز اینترنت خود را ارتقاء وضعیت علمی و پژوهشی اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان خود عنوان نموده است اما منفعی نیز متوجه دانشگاه خواهد شد که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- سازمان مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد های دانشگاهی خود را هر ساله رتبه بندی می کند که در این میان تعداد کتابخانه ها و کتابها، مراکز آزمایشگاهی، کارگاهها، مرکز کامپیوتر، فضای آموزشی، ورزشی، زیر بنای ساختمانها و ... دارای امتیاز می باشند که در این میان داشتن مرکز

۲- کاربران

- ارتقاء سطح علمی - پژوهشی کاربران و بالا رفتن کیفیت آموزشی و پژوهشی آنها.
- عدم پرداخت وجه از طرف اعضای هیات علمی و کارمندان دانشگاه جهت استفاده از اینترنت.

علاوه بر منفی که از راه اندازی مرکز اینترنت متوجه دانشگاه می باشد، کاربران نیز منفی را کسب خواهند کرد که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- اولین و بزرگترین منفعت استفاده کنندگان و کاربران از این مرکز سهولت استفاده از اینترنت در محل می باشد که علاوه بر پرداخت مبلغ کمتری در مقایسه با اینترنت سطح شهر که تقریباً ساعتی بطور متوسط ۵۰۰۰ ریال می باشد از سرعت بهتری نیز برخوردار می باشد.
- امکان استفاده اساتید و کارکنان دانشگاه از اینترنت در محل در اوقات فراغت جهت اجرای طرح های پژوهشی و نگارش مقالات و تحقیقات خود.

ماتریس هزینه ها و منافع گروه های دیگر

با توجه به مطالب ذکر شده در باره هزینه ها و منافع راه اندازی مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن مشاهده نمودیم که سه گروه؛ اعضای هیات علمی، کارکنان و دانشجویان به عنوان کاربران مرکز از یک طرف و مرکز اینترنت دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن که ما به عنوان دانشگاه از آن یاد نمودیم از طرف دیگر درگیر کار بودند که هزینه ها و منافع مورد تحلیل قرار گرفتند که نتایج آن در جدول شماره ۴ به تصویر کشیده شده است.

جدول شماره ۴: ماتریس هزینه ها و منافع گروهها

گروهها هزینه ها و منافع	دانشگاه (مرکز اینترنت دانشگاه)	کاربران					کارکنان
		دانشجویان				اساتید	
		دکتري	ارشد	کارشناسی	کاردانی		
هزینه ها							
تجهيزات	*	-	-	-	-	-	-
دستمزدها	*	-	-	-	-	-	-
ساختمان	*	-	-	-	-	-	-
اجاره خط ليز	*	-	-	-	-	-	-
هزینه فرصت زمان	-	*	*	*	-	-	*
هزینه کارت اینترنت	-	-	-	-	*	*	-
منافع							
دسترسی به اینترنت در محل کار و درس	-	*	*	*	*	*	*
پرداخت هزینه کمتر در مقایسه با اینترنت موجود در شهر	-	*	*	*	*	*	*
ارتقاء فعالیت های علمی	*	*	*	*	*	*	*
اینترنت رایگان	-	*	*	*	-	-	*
گرفتن امتیاز از سازمان مرکزی	*	-	-	-	-	-	-
کسب در آمد از حل فروش کارتهای اینترنت	*	-	-	-	-	-	-

هزینه ساختمان با توجه به اینکه در واحد رودهن مراکز اینترنت در ساختمانهای آماده که جهت آموزش وجود دارند قرار داده شده و ساختمان خاصی برای این منظور و به صورت اخص ساخته نشده است هزینه ساختمان از این

با توجه به جدول شماره ۴ در بخش تجهیزات و امکانات عمر مفید برای این تجهیزات ۵ سال محاسبه می شود که کل مبلغ هزینه بر ۶۰ تقسیم می گردد تا مبلغ تجهیزات برای هر ماه محاسبه گردد. در این محاسبه

$$۷۶۲۱۴۰۰۰۰ / ۶۰ = ۱۲۷۰۲۳۳۳$$

برای محاسبه کل هزینه‌ها در ماه طبق جدول زیر (جدول شماره ۵) عمل می‌نمائیم.

محاسبه حذف می‌گردد و فقط هزینه تجهیزات که مبلغ ۷۶۲۱۴۰۰۰۰ ریال است بر ۶۰ تقسیم می‌گردد تا مبلغ هزینه تجهیزات با عمر مفید ۵ سال برای هر ماه محاسبه گردد:

جدول شماره ۵: جدول محاسبه کل هزینه‌ها

ردیف	هزینه‌ها (در ماه)	مبلغ هزینه‌ها (در ماه)
۱	هزینه تجهیزات	۱۲۷۰۲۳۳۳
۲	هزینه دستمزد‌ها	۴۸۹۰۰۰۰۰
۳	هزینه اجاره خط لیز	۳۰۰۰۰۰۰۰
۴	هزینه برق	۵۰۰۰۰۰۰
۵	هزینه تعمیر و نگهداری	۴۰۰۰۰۰۰
۶	هزینه فست زمان	۱۰۷۳۷۵۵۰۰۰
۷	هزینه خرید کارت اینترنت	۳۲۷۳۲۰۰
جمع کل هزینه‌ها در ماه	۱۱۷۳۱۳۰۵۳۳	مبلغ هزینه‌ها (در ماه)

برای محاسبه کل منافع نیز از جدول شماره ۶ استفاده می‌شود.

جدول شماره ۶: جدول محاسبه منافع

ردیف	منافع (در ماه)	مبلغ منافع (در ماه)
۱	پرداخت هزینه کمتر در مقایسه با اینترنت موجود در شهر	۶۱۸۱۸۰۰۰۰
۲	اینترنت رایگان	۸۴۸۰۰۰۰۰
۳	کسب در آمد از محل فروش کارت اینترنت	۳۲۷۳۲۰۰۰۰
جمع کل منافع در ماه		۱۰۳۰۳۰۰۰۰۰

ارائه مقالات علمی به نشریات داخلی و خارجی، نوشتن کتاب، ارائه مقالات علمی به سمینارهای علمی داخلی و خارجی، شرکت در همایشها و کنفرانس‌ها و بالا رفتن کیفیت تدریس که نتیجه استفاده از منابع روز آمد است برخوردار خواهند شد در نتیجه هر چند هزینه زمان زیادی را از دست می‌دهند (۵۹۱۵۰۰۰۰۰۰ ریال) اما نتایجی به مراتب با ارزش تر بدست خواهند آورد.

از طرف دیگر دانشجویان جهت نوشتن مقالات علمی و ارتقاء اطلاعات خود از منابع موجود در پایگاههای اطلاعاتی که از طریق اینترنت قابل دسترسی است به منافع با ارزش تری نسبت به هزینه زمانی که از دست می‌دهند (۱۷۵۳۸۷۰۰۰۰ ریال) به دست خواهند آورد که قابل مقایسه با هزینه‌های از دست رفته نیست بخصوص برای دانشجویان مقاطع دکتری و کارشناسی ارشد.

کارکنان دانشگاه نیز با توجه به اینکه در ماه ۳۰ ساعت اینترنت رایگان دارند و در هنگام کار از اینترنت نیز

حال با تفریق مبلغ کل منافع (۷۳۵۷۱۲۰۰۰ ریال) بر کل مبلغ هزینه‌ها (۱۰۷۷۰۲۸۲۰۰ ریال) مشخص می‌شود که رقم ۳۴۱۳۱۶۲۰۰- ریال دانشگاه در ماه جهت مرکز اینترنت متضرر می‌شود که البته با توجه به اهداف دانشگاه قابل توجیه می‌باشد؛ زیرا هدف دانشگاه از راه اندازی مرکز اینترنت ارتقاء سطح علمی دانشگاه و اعضای هیات علمی خود می‌باشد لذا دانشگاه از این طریق منافی ارزشمند تر که همانا ارتقای اعضای هیات علمی، گرفتن امتیاز پژوهشی جهت بالارفتن رتبه دانشگاه و ... می‌باشد.

از طرف دیگر کاربران اینترنت دانشگاه هزینه‌هایی از قبیل هزینه فرصت کالا که همان قیمت و هزینه فرصت زمان است را متحمل شده اند که معادل رقم ۴۰۳۵۰۷۰۰۰ ریال را نشان می‌دهد اما با وجود هزینه فرصت زمان زیاد، به منفی به مراتب ارزشمند تر دست می‌یابند. به عنوان مثال اعضای هیات علمی نسبت به

۷- ارتقای سطح آموزش با توجه به دسترسی به منابع روز آمد و جدید
دانشجویان و کارمندان نیز به نوبه خود منافی را از مرکز اینترنت دانشگاه دارند که در این میان منافع کارمندان به قرار زیر است:

- ۱- دسترسی به اطلاعات روز آمد
- ۲- بالا رفتن سواد اطلاعاتی آنها و ارتقاء سطح علمی آنها
- ۳- عدم پرداخت وجه جهت استفاده از اینترنت
- ۴- قابل دسترس بودن اینترنت در تمام ساعات اداری
- ۵- ایجاد انگیزه یادگیری
- ۶- برای دانشجویان واحد نیز منافع زیر را می توان متصور بود:
- ۷- دسترسی به اطلاعات روز آمد
- ۸- پرداخت هزینه کمتر جهت استفاده از اینترنت
- ۹- برخورداری از سرعت بهتر
- ۱۰- شرایط استفاده آسان و راحت
- ۱۱- قابل دسترس بودن به اینترنت در محیط آموزشی

پیشنهادهات

با توجه به اهداف و اساسنامه ایجاد مراکز اطلاعاتی و اینترنت در دانشگاه آزاد اسلامی و غیر انتفاعی بودن این مراکز و با توجه به اینکه عمده هدف این مراکز در دانشگاه آزاد اسلامی، ارائه خدمات به اساتید، دانشجویان و کارکنان واحد می باشد پیشنهاداتی زیر جهت هر چه بهتر شدن این خدمات ارائه می گردد:

- ۱- اساتید به عنوان رکن اصلی پژوهش در دانشگاه بیشترین بار پژوهشی را در واحد بر دوش می کشند، لذا با عنایت به این مسئله و با توجه به اینکه اینترنت نیز بخش بزرگی از اطلاعات را در خود جای داده، می تواند نیازهای عمده اطلاعاتی آنها را بر آورده سازد؛ موارد زیر برای ارائه خدمات اینترنتی بهتر به اساتید ارائه می شود:
- الف- ساعات استفاده اساتید از اینترنت در طول روز بیشتر شده و حتی الامکان بصورت نامحدود در اختیار آنها قرار گیرد.
- ب- با تجهیز گروههای آموزشی به سخت افزارها و نرم افزارهای مورد نیاز امکانات لازم جهت استفاده از

استفاده می کنند متحمل هزینه فرصت زمان نیز در حقیقت نمی شوند اما اگر این گروه، در خارج از ساعت اداری از اینترنت استفاده می کردند مبلغ (۳۳۹۶۰۰۰۰۰ ریال) هزینه فرصت زمان داشتند اما با توجه به موارد ذکر شده بالا این گروه از استفاده کنندگان نیز می توانند سطح اطلاعاتی خود را بهبود بخشیده و انگیزه های بیشتری جهت کار داشته باشند.

نتیجه گیری

با توجه به اهمیت اطلاعات و نقش آن در تمام امور زندگی به خصوص در امر تحقیق و پژوهش، نحوه دسترسی به اطلاعات و هزینه هایی که جهت دسترسی به اطلاعات باید پرداخت شود اهمیت بیشتری پیدا می نماید. در این میان دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن با توجه به بخشنامه های ابلاغی از سوی سازمان مرکزی دانشگاه آزاد و علی رقم تمام مشکلات، اقدام به راه اندازی مرکز اینترنت نمود.

هدف از راه اندازی این مرکز طبق اساسنامه و بخشنامه های موجود سرویس دهی به اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان واحد با هدف کمک به امر تحقیق و پژوهش و بالا بردن کیفیت آموزش و پژوهش عنوان شده و برای آن هیچگونه سود و منفعت مادی در نظر گرفته نشده است.

نتیجه حاصل از این پژوهش بدین شکل می باشد که، اگر چه مراکز اینترنت برای دانشگاه هیچگونه منفعت مادی ندارد بلکه متحمل ضرر نیز می شود ولی کاربران آن که شامل اعضای هیات علمی، دانشجویان و کارکنان واحد منافی به مراتب ارزشمند تر از منافع مادی، دست می یابند که از کنار آن نیز دانشگاه منافع معنوی بسیاری را خواهد داشت. از بین گروه های ذینفع به نظر می رسد اساتید و اعضای هیات علمی واحد بیشترین سود و نفع معنوی را با توجه به موارد زیر دارا می باشند:

- ۱- دسترسی سهل و راحت به اطلاعات
- ۲- رایگان بودن اطلاعات موجود در پایگاهها
- ۳- پرداخت هزینه کمتر جهت اتصال به اینترنت
- ۴- ارتقاء سطح علمی با توجه به دسترس بودن منابع
- ۵- روز آمد بودن اطلاعات
- ۶- ارائه مقاله با کیفیت بهتر و پر محتواتر

تا آنان نیز بتوانند از امکانات این ابزار قوی اطلاع‌رسانی استفاده نمایند. بدین منظور پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

الف- برگزاری کلاسهای آشنایی با کامپیوتر و نرم‌افزارهای مورد نیاز.

ب- برگزاری کلاسهای آشنایی با شبکه‌ها و اینترنت.

ج- آشنایی با پایگاههای اطلاعاتی و بانکهای اطلاعاتی و نحوه جستجو در این محیط‌ها.

منابع

آبیلگان، دوغان و اوزلم، یرام (۱۳۸۵). بررسی میزان استفاده اعضای هیئت علمی دانشگاه آنکارای ترکیه از کتابخانه رقومی. ترجمه علی اکبر خاصه. تهران: نشر کتابدار، دوره پنجم، شماره ۳.

ابراهیمی، سعیده (۱۳۸۶). نیروی انسانی کتابخانه‌های تخصصی فناوری اطلاعاتی. تهران: نما.

اسدی، سعید (۱۳۸۱). تحلیل هزینه - سودمندی بازیابی اطلاعات از پایگاه اطلاعاتی مدلاین. تهران: فصلنامه کتاب، دوره سیزدهم، شماره دوم.

اصنافی، امیررضا (۱۳۸۴). طراحی درگاهی برای مجلات الکترونیکی رایگان ویژه دانشگاه شهید چمران اهواز، بر اساس نظرات دانشجویان تحصیلات تکمیلی دانشگاه در مورد این مجلات. پایان نامه کارشناسی ارشد، اهواز: دانشگاه شهید چمران اهواز.

اورنگیان، آذر (۱۳۷۶). ارزشیابی هزینه - سودمندی خدمات اطلاعات پیوسته (on - line) در سازمان پژوهشهای علمی و صنعتی ایران و مشترکین آن در سال ۱۳۷۴. تهران: فصلنامه پیام کتابخانه، سال هفتم، شماره دوم.

بیگدلی، زاهد (۱۳۸۶). بررسی دیدگاه دانشجویان دانشکده حقوق و علوم سیاسی دانشگاه شیراز در باره میزان اهمیت ایجاد پایگاه مقالات تخصصی متن کامل فارسی برای کتابخانه دانشکده مذکور. تهران: فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، دوره ۲۲، شماره ۳.

پناهی، سیروس (۱۳۸۳). ارزیابی طرح غدیر از دیدگاه کاربران. تهران: فصلنامه علوم و فناوری اطلاعات، دوره ۲۱.

اینترنت محدودیت مکانی نیز برای استفاده از این ابزار کارآمد گرفته شود و اساتید بتوانند در اوقات فراغت خود در نزدیکترین محل به اینترنت دسترسی داشته باشند.

ج- معاونت پژوهشی واحد به عنوان متولی امر پژوهش با ایجاد شرایطی مناسب جهت اساتید و بکارگیری سازوکارهای مناسبی امکان دسترسی اساتید را به اینترنت به وسیله کامپیوترهای شخصی آنها (لب‌تاپ) فراهم نمایند. در صورت امکان ارائه اینترنت بصورت وایرلس در محیط دانشگاه.

د- ارائه کامپیوترهای قابل حمل (لب‌تاپ) توسط دانشگاه (معاونت پژوهشی) به اساتید با شرایط مناسب و آسان.

ه- بالا بردن سرعت اینترنت با ایجاد شرایط بهتر و در صورت امکان بصورت وایرلس برای جلوگیری از به هدر رفتن زمان اساتید. با توجه به اینکه اساتید فقط در اوقات فراغت خود می‌توانند از اینترنت استفاده نمایند.

و- ایجاد شرایطی برای استفاده اساتید از اینترنت در منازل خود.

۱- دانشجویان دانشگاه برای ارائه بهتر تحقیقات خود و دسترسی هر چه بیشتر و بهتر به منابع جدید درسی نیز باید امکان استفاده بهینه از اینترنت را داشته باشند. بنابراین و با توجه به اینکه ثبت نام دانشجویان نیز بصورت اینترنتی انجام می‌شود باید شرایط مساعدتری را برای آنها فراهم کرد. لذا برای نیل به این هدف پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

الف- ایجاد فضاهای بیشتر و بزرگتر جهت استفاده دانشجویان از اینترنت.

ب- بالا بردن سرعت اینترنت برای جلوگیری از اتلاف وقت دانشجویان.

ج- ارزان تر کردن کارتهای اینترنتی تا حد ممکن.

د- ارائه راهکارهایی برای تشویق دانشجویان برای استفاده از اینترنت به عنوان یک منبع کمک درسی مهم.

۱- کارمندان دانشگاه نیز با توجه به اینکه نیازمند اطلاعات جدید و روزآمد می‌باشند نیازمند استفاده از اینترنت بوده و باید شرایطی فراهم گردد

Dougherty, Richard M. (1988). The Paradoxes of Library Cooperation. Library Jurnal, 97(may): 1767.

Dudley, M. [et.al.] (2002). A Provincial Library Card for Manitoba: A Feasibility Study. Prepared by The Institute of Urban Studies for The Manitoba Library Consortium, INC. Retrieved from:

[HTTP://www.manitoba.org/MLC/MLCfinalreport.ptf](http://www.manitoba.org/MLC/MLCfinalreport.ptf).

Hiscoe, Maria (2004). RSLP Project: Consortia Borrowing Schemes 2000 – 2001. Research Support Libraries Program (RSLP). Retrieved from: [HTTP://www.m25lib.ac.uk/m25sec/docs/RSLP access-&-borrowing.pdf](http://www.m25lib.ac.uk/m25sec/docs/RSLP%20access-&-borrowing.pdf).

Line, Maurice B. (1988). National Inter lauding Systems: Existing Systems & Possible Models. Inter lauding. Review, 7(2): 44-46.

داوریناه، محمدرضا (۱۳۸۱). جستجوی اطلاعات علمی و پژوهشی در منابع چاپی و الکترونیکی. تهران: دبیرش. زارعی، خدیجه (۱۳۸۵). اثر بخشی آموزشی. تهران: تدبیر، شماره ۱۶۶.

سیوئل، فیلیپ (۱۳۷۷). اشتراک منابع. ترجمه حسین مختاری معمار. تهران: مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران.

علیدوستی، سیروس (۱۳۸۰). اهداف اشتراک منابع. تهران: فصلنامه پژوهشی اطلاع رسانی و کتابداری، شماره ۳۸.

نظری، مریم و علیدوستی، سیروس (۱۳۷۹). بررسی عملکرد طرح تعمیم خدمات کتابخانه های تخصصی به افراد غیر عضو. تهران: فصلنامه علوم اطلاع رسانی، ۱۶(۲و۱)، ۷۰-۸۸.

Creaser, Claire (2004). UK Libraries Plus user survey 2003. Loughborough University, Library and Information Statistics Unit. Retrieved from [HTTP://www.uklibrariesplus.ac.uk/libraries/AMUSERSURV.pdf](http://www.uklibrariesplus.ac.uk/libraries/AMUSERSURV.pdf).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی